

Justerades 2 protokollsutdrag, rörande Banko-Utskottets Betänkande N:o 12 och Memorial N:o 14.

Grefve Hamilton, Henning: För befordrande af riksdagens snabbare fortgång, hemställer jag, att de Betänkanden, som i dag blifvit första gången bordlagda, måtte sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum.

Denna hemställkan bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. 11 eftermiddagen.

In fidem
O. Brakel.

Tisdagen den 11 Maj 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 10 dennes och protokollet för den 30 sistlidne April förmiddagen.

Upplästes och godkändes:

Särskilda Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelse N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen angående landtförsvarets organisation samt de inom Riksdagen i samma ämne väckta motioner;

Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelse N:o 58, angående beskattning af tillverkningen utaf hvitbetssocker inom landet;

Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående upphörande af tackjernstionde m. m.;

N:o 60, angående befrielse för Kommandörkaptenen af andra klassen vid Kongl. Flottan C. J. F. Kafle från honom ålagd ersättningsskyldighet, i följd af ångkorvetten Orädds förolyckande på engelska kusten; samt

Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 67, om ändring i gällande föreskrifter rörande skyldigheten att hålla allmänna vägarne i fargildt stånd vintertiden; och

N:o 68, om särskild skogslagstiftning för Gottland.

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Lag-Utskottets den 10 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 41, i anledning af väckta motioner om förändrade föreskrifter angående jordegares och arrendators ömsesidiga rättsförhållanden; och

N:o 42, i anledning af väckt motion, angående afkortning i kronoräkenskaperna af böter, ådömda enligt mantalsskrifningsförordningen.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Första Kammararens Tillfälliga Utskotts den 10 dennes bordlagda Utlåtande N:o 10, i anledning af väckt motion om förening af folkskolelärare-, klockare- och organist-tjänster.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 8 och 10 dennes bordlagda Betänkande N:o 36, i anledning af återremiss af 2:dra och 5:te punkterna i Utskottets Utlåtande N:o 4, angående vissa ändringar i gällande konkurslag.

1:sta punkten.

Herr Faxé: Om Herrarne genomläst detta Betänkande, så finna Herrarne deraf likasom af min bifogade reservation att Lag-Utskottet egentligen vidblifvit sin förra åsigt, eller att det ej vore skäl att göra ändring i lagens nuvarande lydelse. Jag för min del har fullständigt motiverat min mening i min reservation. För öfrigt hafva trenne olika förslag blifvit inom Utskottet framställda, som jag ber att få vidröra i den följd hvori §§ komma i lagen; först af Herr Ahlgren, som anser en förändrad lydelse af konkurslagens 95 och 96

§§ företrädesvis böra förekomma i den syftning, att det erbjudna ackordet ej må upptagas och till borgenärernes afgörande hänskjutas, för såvidt detsamma ej gifver af fordringsbeloppen till siffran utsatta procent, hvilkas bestämmande genom lagstiftning bemålde ledamot emellertid ansett blifva helt och hållet godtyckligt hvarhelst strecket än uppdrages. Det andra förslaget är det som af mig framställts, nemligen att förslag till ackord som gifver mindre än 25 för 100 af fordringsbeloppen åt alla borgenärer som det angår och som ej uttryckligen medgifvit att med mindre åtnöjas, må anses som antaget, endast i det fall att alla tillstådesvarande borgenärer sig derom förenat. Det tredje förslaget är det, som omfattats af majoriteten, som ansett att ackordet ej må af rätten fastställas, då det ej gifver lika rätt och minst 25 för hundra af fordringsbeloppet åt alla de borgenärer som det angår och som ej uttryckligen förklarar sig, thy förutan, med ackordet nöjde.

Syftet med Herr Ahlgrens förslag är, att bespara kostnaden för domstolens sammanträde, för den händelse borgenärerne skulle förklara sig ej vilja ingå på ackordet. Jag ber att härfå få svara, att, om några borgenärer äro benägna att bifalla ett ackordsförslag, äfven om det är under minimibeloppet, så bör det vara deras rättighet. Deremot anser jag öfverflödigt att förslaget lemnas till domstolen, när det ej är så beskaffadt att domstolen *kan* fastställa det. På denna grund anhåller jag om bifall till den af mig uti min reservation föreslagna redaktion af 99 §:n konkurslagen.

Herr Fröman: Då detta ärende förra gången handlades i Kamraren var jag af den åsigt Lag-Utskottet uttalade. Denna försvarades då af Utskottets ledamöter med så mycken talang och så mycken kraft, att jag ansåg onödigt att lemna understödet af min svaga stämman. Till följd af återremiss inom bägge Kamraren har frågan ånyo handlagts af Lag-Utskottet och i förändradt skick derifrån återkommit. Utskottet har dock, såsom det synes, ej med fullkomlig öfvertygelse öfvergått till den åsigt, som utgör grunden för det nu framlagda förslaget. Vid sådant förhållande torde det vara en skyldighet att uttala sin åsigt i denna fråga, äfven om man deraf ej kan vänta sig någon verkan på utgången inom Kamraren.

Jag ber då att till en början få uttala den mening, att det skall blifva, i de flesta fall, omöjligt för lagstiftaren att skaffa rätt åt dem, som ej sjelfva söka begagna och bevara sina rättigheter. Man har sagt, att det hinder för en borgenär att bevaka sin rätt härvid möter, att hans affärer kunna vara så vidsträckta, att han ej öfverallt hinner bevaka sina intressen. Härfå skulle jag vilja svara, att jag anser det vara en pligt för hvarje affärsman, att ej utsträcka sina affärer längre, än att han kan bevaka dem, eller ock att ställa dem på så säkra fötter och iakttaga sådana försigtighetsmått att de ej stundligen behöfva öfvervakas. Här kan ej undvikas att vidröra en ganska ömtålig punkt, nemligen det rådande bruket, att alltför långt utsträcka krediten, till skada så för borgenärer som gäldenärer. Man ser ock de beklagliga verkningarne af detta bruk fortgå hela raden utefter

utefter från grosshandlanden till minuthandlanden, vidare till landt-handlanden och slutligen till konsumenten.

Den nya konkurslagen hvilat på sunda grundsatser. Så har den rätteligen förändrat konkursförfarandet till en likvidation från det förut vara en rättegång. Till denna lagstiftnings förtjenster räknar jag äfven tvångsackordet, som, man må säga derom hvad som helst, dock i min tanke skapat ett tillstånd bättre än det som förut egde rum. Man vet huru på den tiden en och annan fordringsegare förstod att se sig till godo på ett sådant sätt, att föga återstod för de andra. Till följd deraf, att det ej fanns någon gifven form för ackordet, tillvägabragtes detta oftast i största hemlighet; nu måste man gå öppet tillväga, och borgenärerne kunna bevaka sina rättigheter och se till att underslef icke bedrifves. Man klagat öfver att bedrägerier ändock nu förekomma, och det är möjligt, men om man frånräknat dem, som kunnat förekommas genom behörig uppmärksamhet från borgenärernas sida, tror jag ej att man kan säga det tvångsackordet skapat flera bedrägerier än som förut begingos.

Här är nu egentligen fråga om att bestämma en viss procent såsom gräns för ackordet. Men utom det att det är svårt, att hitta på någon lämplig siffra, så skulle af en slik bestämning följa samma olägenheter som egde rum förrän tvångsackordet infördes; ty stadgar man en sådan gräns, så har man ock derigenom stadgat, att en gäldenär, han må hafva skött sina affärer aldrig så redbart och omsorgsfullt, ändå ej kan få tillgodonjuta den fördel som med ackordet afses, så framt hans tillgångar ej förslå till den bestämda minimiprocenten. Men hvad man derigenom vinner, det förstår jag ej. En sådan gäldenär är förtjent eller oförtjent störtad; han kan ej vidare upptaga sin förut drifna rörelse; han blir kommissionär eller advokat, kanske ansvarig tidningsutgivare, och slutar måhända som fattighjon.

I betraktande af alla dessa omständigheter hyser jag sådana betänkligheter emot det af Utskottet nu framlagda förslag, att jag yrkar afslag derå och att den lagstiftning, som nu är gällande, fortfarande må få ega bestånd.

Friherre Raab, Adam: För min del vågar jag deremot yrka bifall till Utskottets nu framställda förslag, och är jag Utskottet mycket tacksam dertill att det låtit sina theoretiska åsikter vika för en mera förnuftig praktisk tillämpning.

På den siste talarens fråga, hvad man egentligen vinner dermed, att en gäldenär ej kan få ackord, ber jag att få svara: att det visserligen är sannt att man ej vinner något derpå att en gäldenär som oförvalladt kommit på obestånd ej kan betala. Men man vinner något annat, som ur moralisk synpunkt är af vikt, nemligen att folk mera än hittills aktar sig för att komma i den belägenheten, att de omöjligen kunna betala ens 1:del af sina förbindelser. Jag tror det vara en skyldighet att försöka uppställa några svårigheter för dessa spekulanter, som nu göra två å tre konkurser, den ena efter den andra, hvarigenom de kasta ifrån sig sina gamla skulder och störta in

i nya företag. Om detta misslyckas, göra de konkurs igen; derpå har man talrika exempel både i Stockholm och landsorten. Jag tror att ett sådant förfarande både är skadligt i allmänhet för affärlifvet och i hög grad omoraliskt, hvarföre det så mycket som möjligt bör förekommas. Jag tror äfven att sådana personer, hvar och en i sin mån, äro lika skadliga för samhället som de olyckspersedlar, om hvilka Justitieombudsmannen nyss talade och som onekligen äro kräftsår i samhället.

Samme ärade talare nämnde äfven att konkurserna numera öfvergått till ett liiquidations sätt och att den nuvarande konkurslagen derföre vore bättre än den gamla. Ja! den liquiden går till på så sätt, att man gör upp för sig huru man med minsta möjliga belopp skall liquidera sina skulder. Detta är och blir för hvar och en, som har begrepp om hvad rätt är, stridande emot all moral, och lagstiftaren bör derföre söka att förebygga så beskaffade liquider.

Herr Faxe har framhållit sitt förslag och jag må upprigtigt säga att jag sällan sett Herrar lagkarlar med sin lagklokhet förena så mycket praktiskt förstånd som detta förslag innehåller, och vore vi ej i riksdagens sista timma, så skulle jag ej hafva något emot en återremiss för att få förslaget ändradt, i enlighet med Herr Faxes reservation. Men då detta ej nu lärer medhinnas, så torde det vara enda utvägen, för att få *någon* förbättring i vårt oefterrättliga konkurslag, att bifalla hvad Utskottet här contre coeur föreslagit, och derom får jag för min del anhålla.

Herr Schartau: Innan den nya konkurslagen kom till stånd lät den komité, som blifvit af Kongl. Maj:t nedsatt för dess utarbetande, höra åtskilliga ledamöter af Stockholms köpmannacorps öfver förslaget och bland dem som sålunda tillfrågades var äfven jag. Opinionsen var då allmänt emot det föreslagna tvångsackordet. Särskildt vågade jag deremot uttala min obetydliga mening, enär jag ansåg det innebära ett ingrepp i eganderätten. Emellertid har det blifvit lag, och jag tror att man utan fara för misstag kan säga, att det blifvit en lag som bland affärsmännen framkallat en allmän obelåtenhet. (Jag talar endast om tvångsackordet, ej om öfriga stadganden i konkurslagen.) Denna obelåtenhet som med hvar dag blifvit mera kännbar, är det som föranledt den motion som Lag-Utskottet i detta Betänkande behandlat. För min del anser jag derföre att vi alla, som affärsmän äro, böra vara Utskottet tack skyldige för den uppmärksamhet, som Utskottet behagat lemna åt hvad som gaf anledning till återremissen; och redan deruti att Kammaren återremitterade Utskottets första förslag ligger ju en så kraftig opinionsyttring, att jag får lof att säga att det skulle vara hårdt om någondera Kammaren ej skulle vilja godkänna Utskottets förslag, derför att vi möjligen kunnat få något ännu bättre. Vi veta ju alla att intet är fullkomligt och känna faran, att släppa något godt för att fika efter något än bättre som vi kanske ej ernå. Det torde derföre ej gerna nu kunna komma i fråga att återremittera punkten i syfte att erhålla några ändringar i Utskottets förslag, emedan Utskottet, om någon skiljaktighet Kamrarne emellan uppstode, ej skulle kunna åstadkomma

någon sammanjemkning emellan de olika besluten. Derföre synes det mig ej vara något annat val än emellan bifall och afslag. Men så vidt jag vågar nämna min erfarenhet som affärsman, så kan jag ej underlåta att säga: att det skulle väcka hela affärsverldens häpnad om ett afslag följde. Jag får äfven nämna att jag denna dag från härvarande köpmannaförenings ordförande särskildt fått i uppdrag att framföra, att den öfvertygelse inom köpmannaföreningen allmänt gjort sig gällande, att detta förslag borde bifallas, enär det vore sådant att man dermed vunne åtminstone ganska mycket; och får jag derföre för min del anhålla om bifall till den föredragna punkten.

Herr von Gegerfelt: Jag befinner mig i den egendomliga ställning, att jag nödgas försvara Lag-Utskottets Betänkande och ändock yrka afslag derå. Vid de flera tillfällen då denna fråga förevarit och sednast vid denna riksdag hafva de skäl, som tala både för tvångsackordets bibehållande och för dess afskaffande, så tillräckligt utvecklats, att jag ej anser nödigt att vidare orda derom, helst föregående talare redan gjort det. Jag vill blott anmärka att, om man ej är nöjd med det närvarande förhållandet, så vore det väl mera rationellt att alldeles afskaffa tvångsackordet än att bestämma ett minimum af vissa procent.

Jag ber vidare att få anmärka, att återremiss ej numera kan ega rum då ämnet en gång varit återremitteradt, utan att Kammarerna nu måste fatta ett definitivt beslut.

Hvad Herr Faxes förslag beträffar, ber jag få anmärka att såsom vilkor för ackordets godkännande stadgas i 99:de §:en, att det skall "såsom antaget anses, derest antingen alla tillstädesvarande borgenärer sig derom förenat och de bevakat två tredjedelar af samtliga i konkursen anmälda fordringsbelopp, de der blifvit eller blifva till betalning godkända och ej med förmänsrätt utgå, eller ock fyra femtedelar af de vid sammanträdet tillstädesvarande borgenärer ackordförslaget bifallit och desse borgenärer jemväl bevakat fyra femtedelar af nyssnämnda fordringsbelopp". Herr Faxen gör den skillnaden att ackordet skulle godkännas i första men ej i sednare fallet, då deremot konkurslagen sätter bägge dessa casus i samma predikament. Dessutom är väl rätta platsen för en sådan bestämmelse i den § Utskottet föreslagit, eller den som handlar om domstolens pröfning huruvida ackordet kan antagas eller ej, ty de föregående åtgärderna äro endast öfverläggningar emellan borgenärerne och rätten ingriper ej i saken förr än dessa skett, och då bör väl rätten ock ega att afgöra om något hinder för ackordets antagande förefinnes, och icke gå så till, att det först pröfvas om ackordet ej kan antagas derföre att det fastställer för låg utdelning och sedermera huruvida andra skäl till afslag förefinnes.

Under det jag således yrkar att, derest någon förändring skall ske, Utskottets förslag må godkännas får jag likväl, till den kraft och verkan sådant kan hafva, yrka afslag å den föredragna punkten.

Herr Hasselrot: Då jag ur rättvisans synpunkt ej kan godkänna tvångsackordet, enär det gör en alltför stor inskränkning uti

individens dispositionsrätt öfver sin egendom, så följer ock deraf att jag med glädje omfattar hvarje inskränkning i detsamma, och då jag i Utskottets förslag finner en sådan, väl behöflig inskränkning, så får jag för min del ansluta mig till detsamma. Jag tycker verkligen ej att det är för mycket begärdt att den, som vill åtnjuta de förmåner ett ackord medför, åtminstone skall betala sina fordringsägare en fjerdedel af deras fordringar. Efter den nya konkurslagens tillämpning i min ort har så mycket svek och så mycket bedrägeri förekommit, att det verkligen är häpnadsväckande. Man ser huru aftal på förhand göras upp, emellan några borgenärer och gäldenären, så att allt är afgjort innan konkursens början, och konkurserna florerar der i all sin glans, och befolkningen har skulder öfver hela Sveriges rike. På grund häraf får jag anhålla om bifall till detta förslag, såsom innefattande en inskränkning i de nu rådande missbruken.

Herr Wallenberg: För min del får jag instämma med Herr Schartau. Det var på denne ledamots och mitt yrkande som Kamraren beviljade återremiss af Utskottets förra Betänkande och jag må bekänna att svaret för oss är fullt tillfredsställande. Det är för oss en glädje att se det de lärda herrar jurister hysa meningsskiljaktigheter i en fråga; ty då är det något hopp för oss praktiska människor att få igenom ett förslag som kan tillfredsställa oss. Jag vill ej säga att icke något af reservanternes förslag möjligen kan vara bättre, men jag tror ej att vi derföre böra riskera att gå miste om det goda som Utskottets förslag innebär, ty Herrarne veta ju hvad som fordras för en sammanjemkning af skiljaktiga meningar mellan Kamrarne, och i detta fall vore ett bifall till någon af reservationerna precis detsamma som afslag. Äfven om detta förslag ej är så fullkomligt att det kan bestå för de mest kritiska blickar, så hafva vi ännu två instanser som det skall gå igenom innan det kan blifva lag, nemligen Kongl. Maj:ts Högsta Domstol, hvars yttrande deröfver kommer att inforas och Kongl. Maj:ts egen pröfning i Statsrådet, och då lærer man väl ej löpa fara för att detta förslag, om det vore omoget, skulle blifva upphöjdt till lag. Det vore större fara att ej få något ändringsförslag alls fram från Riksdagen. På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra får jag anhålla om bifall till den föredragna punkten.

Herr Faxé: Det är blott för att få besvara hvad Herr von Gegerfelt yttrat som jag begärt ordet. Han anmärkte såsom oriktigt uti mitt förslag att enligt detsamma ackordsförslaget skulle komma att förfalla innan det varit föremål för domstols pröfning. Men det är förhållandet ej blott i detta fall, utan äfven i ett annat, nemligen när ej tillräckligt många fordringsägare godkänna detsamma. Således kan man säga att, då det förfaller i det ena fallet, så kan det ock förfalla i det andra, eller när ej tillräcklig summa bjudes hvarje borgenär; och man undviker då sammanträdet inför domstolen. Vidare har man rigtat anmärkningar mot mitt förslag derföre att jag hemställt, att, i händelse alla borgenärer som ackordsför-

slaget angå, uttryckligen medgifva att åtnöjas med mindre, så skall det för antagligt anses. Jag har sagt detta derföre att det är ivarje borgenärs skyldighet att bevaka sin rätt; gör han det ej, så får han skylla sig sjelf.

Då jag för öfrigt delar samma åsigt som Herr von Gegerfelt, så får jag för min del yrka afslag å den föredragna punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: För min del anhåller jag att få förena mig med Herrar Schartau och Wallenberg. Jag tror att så många olägenheter äro förknippade med de nu gällande lagstadganden i detta hänseende, att man ej bör vid ett tillfälle då något bjudes, som kan leda till förbättring deruti, försumma att antaga ett sådant förslag.

Friherre Raab: Det är visst och sannt, att Lag-Utskottets Herrar ledamöter ej äro fallna för beröm. Jag har försökt så godt jag kunnat att berömma såväl Herr Faxes som Utskottets förslag, men de hafva förklarats, att, om ock dessa förslag kunde vara förståndiga, vore de dock ej, efter juridiskt vetenskapliga åsigt, principenliga, hvarföre de yrkat afslag derå. Jag vill för min del anhålla, att Herrar Lag-Utskottets ledamöter för all del ej måtte skilja emellan hvad som är förståndigt, det vill i detta fall säga tillänpligt inom affärsverlden, och sådant, som är rationelt efter lagliga åsigt, ty då blir begreppet om hvad som är lagligt för oss profana grumligt. Jag tror, att det vore skadligt, om man, ur en eller annan betänklighets synpunkt, förkastade detta förslag, som dock innehåller en förbättring i vårt nuvarande oeffterrättlighetstillstånd; och, jemte det jag tager mig friheten påminna om den diskussion i detta ämne, som egde rum förra gången, anhåller jag, att Herrarne icke måtte afvisa ett förslag, som tillkommit på grund af återremiss från begge Kamrarne och sedan Lag-Utskottets ledamöter låtit sina rationela betänkligheter vika för hvad de funnit vara förståndigt och nyttigt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets i den förevarande punkten afgifna förslag och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till förslaget och då dervid svarades många ja, jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

2:dra punkten.

Herr Faxe: Äfven i denna fråga har jag, ehuru i hufvudsaken öfverensstämmande med Utskottet, så tillvida skiljt mig derifrån, som jag ansett, att delgifvandet af rättens föreläggande, att borgenär skall med ed fästa bevakad fordran, bör ske genom rättens ombudsman. Motiverna härtill har jag anfört i min reservation. Jag anser nemligen, att, fastän en borgenär uppgifvit sin hemort, så blir det likväl för den borgenär, som yrkande om edgång framställt, ett stort besvär att uppsöka honom. Om den ene bor i Skåne och den andre i

Norrland, så blir kommunikationen förenad med stor kostnad och besvärlighet. Men ej nog härmed; om borgenären tillfälligtvis är frånvarande, så måste den, som yrkat edgången, eller hans ombud, uppskjuta kommunikationen, tills han återkommer. Detta kan dröja i flera månader; han har kanske rest bort för affärer; eller han har kanske gjort det för att undandraga sig kommunikationen, och äfven i detta fall kan denne ej verkställas genom anslag å hans dörr, såvida icke det kan visas, att han just därför håller sig undan och vederligt är, att han inom häradet eller staden vistas. Den som yrkat edgång måste därför begära uppskof, hvilket icke kan vägras honom, såvida han styrker, att den, med hvilken kommunikation skolat ske, blifvit för sådant ändamål sökt, utan att kunna anträffas. Detta kan således komma att förorsaka dröjsmål med konkursens bringande till slut.

Jag måste visserligen medgifva, att borgenärer finnas, hvilka, för att få andra bevakade fordringar ogillade och derigenom sjelfve komma i åtnjutande af en större dividend, obehörigt begagna sig af yrkande om edgång, men därför att några missbruka detta, bör man väl ej göra ett stadgande, hvarigenom borgenärer, som hafva nära nog falska fordringar, befrias från edgång. Det är nemligen klart, att hvarje annan borgenär skall draga i betänkande att framställa yrkande om edgång, då detta skulle förorsaka honom besvär och kostnad, men endast ringa fördel; det är ju möjligt att han annars endast af rättskänsla framställer ett sådant yrkande, hvarför han dock säkerligen kommer att akta sig, när det blir honom så kostsamt och besvärligt.

Inom Utskottet sade man mig, i anledning af dessa anmärkningar, att om ett i detta hänseende framställt yrkande vore rättvist, så skulle det nog biträdas af öfriga borgenärer, i hvilket fall sysslomännen komma att verkställa kommunikationen, men för sysslomännen gälla alldeles samma hinder som för den enskilda borgenären. Deremot har jag trott att, då det är principenligt, att hvarje borgenär, som blifvit kallad till konkurs, bör bevaka sin rätt och således taga reda på de anmärkningar, som emot hans fordran möjligen blifvit framställda, så vore det högsta, hvartill man i detta fall kunde komma, att rättens ombudsman, eller, såsom en annan reservant föreslagit, domaren aflät en kallelse eller skrifvelse till den, som edgången borde fullgöra, på samma sätt som tillgår i fråga om kallelse till inställelsedag. Men, invänder man häremot, antag att han sitter hemma och väntar, men intet bref kommer honom tillhanda. Ja! detta vore mycket illa, men han hade kunnat hafva ombud, som bevakat hans rätt; detta är, enligt mitt förmenande, hans skyldighet. När det är tillräckligt att genom kallelsebref underrätta en borgenär om tiden, inom hvilken hans fordran skall bevakas, så synes det mig vara tillräckligt, om man sålunda underrättar en borgenär om hans skyldighet att med ed fästa rigtigheten af bevakad fordran. Om man så vill, kan man ju rekommendera eller registrera kallelsebrevet, då man derigenom ock blir i tillfälle att styrka, det kallelsen verkligen afgått.

För min del anhåller jag om bifall till hvad jag, i min reservation, föreslagit.

Herr Fröman: Man har, såsom skäl jemväl för den i denna punkt föreslagna förändring, åberopat den förut omnämnda omöjligheten för en del borgenärer att kunna hinna till att bevaka sin rätt öfver allt. Borgenärernas närvaro, personligen eller genom ombud, i konkursförvaltningen är en af de viktigaste fordringarne i vår nuvarande konkurslagstiftning; och den, som vill befordra denna lagstiftnings utveckling, måste ock önska att borgenärerne sjelfve skola bevaka sin rätt eller hålla ombud, hvilka taga kännedom om de anmärkningar som emot deras fordringar kunna framställas; och då är det icke skäl att eftergifva hvad som är stadgad med afseende på edgång. De många förslag, som i detta hänseende blifvit framställda, visa mer än tillräckligt med hvilken svårighet det är förenadt att få en tillfredsställande förändring. Svårigheten ligger deri, att de, som skola underrättas om det framställda yrkandet, att fordran bör med ed fästas, måste *berisligen* derom underrättas. Jag för min del sätter mig emot denna förändring af nyssnämnda skäl och jemväl derföre att jag anser densamma icke vara af behovet påkallad. Erfarenheten har ådagalagt, att borgenärerne, när de hafva större fordringar eller verkligen sätta pris på sina fordringar, i allmänhet antingen hålla ombud, som göra sig underrättade, huruvida edgångsyrkande framställes, eller ock aflägga de sjelfva eden samtidigt med bevakningens verkställande. När nu härtill kommer, att i nästa punkt af Betänkandet en ganska lämplig lättnad är föreslagen, bestående deri, att borgenär kan inför domaren få aflägga borgenärsed, samt i ett annat Lag-Utskottets Utlåtande, som står på dagens föredragningslista, förslag blifvit framställt om förordnande af fullmäktige vid alla domstolar, hvarigenom svårigheten att skaffa ombud i aflägsna landsorter blifvit undanröjd, så tror jag icke något egentligt behof af den ifrågavarande förändringen förefinnes, hvarföre jag yrkar afslag å denna punkt.

Herr Hasselrot: Detta förslag innehåller efter min uppfattning, verkligen en förbättring uti ifrågavarande hänseende. Det må väl vara, att det nuvarande stadgandet i detta fall kan ur theoretisk synpunkt försvaras, men om man ser på dess praktiska tillämpning, så möta stora svårigheter. Såsom stadgandet i allmänhet tillämpas, så går det till på sådant sätt, att en eller annan borgenär framställer yrkande, att samtliga borgenärerne skola sina bevakade fordringar med ed fästa, och härigenom återgår man således på visst sätt till förra lagens stadgande, att hvar och en skulle sin bevakade fordran med stadgad borgenärsed bekräfta. Men då den nuvarande lagen uttalar såsom den allmänna principen, att en fordran är giltig, äfven om den icke blifvit besvuren, samt de flesta borgenärer, till följd häraf, tro sig hafva fullgjort hvad dem åligger, sedan de inlemnad sina bevakningshandlingar, så kan det icke vara rätt att lägga ut en snara för dem, hvarigenom de kunna beröfvas sin lagliga fordran. En sådan snara är stadgandet, att hvilken bor-

genär som helst kan framställa yrkandet, att annan borgenär skall besvärja sin fordran, utan att denna behöfver derom underrättas. Jag vill visst icke förneka, att denna underrättelse stundom kan medföra både kostnad och besvär för den, som yrkandet framställt, men mig synes det antagligaste vara, att denna kommunikation i allmänhet kommer att verkställas genom sysslomännens försorg på massans bekostnad.

Jag bekänner uppriktigt, att i denna fråga, liksom i den förra, jag skulle varit mest benägen att antaga hvad Herr Faxe, i sin reservation, föreslagit; men då det icke låter sig göra att nu i riksdagens sista stund vinna bifall till hans reservation, finner jag mig föranlåten yrka bifall till Utskottets förslag, hvilket är bättre än det nuvarande stadgandet.

Herr von Gegerfelt: Äfven i denna fråga måste jag ställa mig på den konservativa sidan; men jag yrkar likväl, att om någon förändring skall vidtagas, Utskottets förslag måtte bifallas. Om borgenärerna bevaka sin rätt, såsom Konkurslagen förutsätter, så riskera de icke något derigenom att edgångsyrkande framställles; men jag medgifver, att, då i allmänhet detta icke är fallet, kunna vådor uppkomma för borgenärer af detta stadgande. Jag anser således denna förändring hafva bättre skäl för sig, än den förra; men skall en åtgärd vidtagas, så bör den ske på sådant sätt, att det åsyftade ändamålet dermed vinnes. Detta ändamål är dubbelt, dels att edgångsyrkande ej må ske i oträngdt mål, endast af kitslighet, och dels att en borgenär derigenom ej skall ådragas förlust af sin rätt. Om, såsom Herr Faxe i sin reservation föreslagit, endast en enkel kommunikation med posten skulle ske, så utgör detta intet band på en kitslig borgenär; icke heller finnes någon säkerhet att brevet kommer fram. Är det verkligen skäl att yrka edgång, så ligger det i borgenärernes intresse, att ett sådant yrkande framställles. Det blir då många om det besvär och den kostnad, yrkandet kan medföra; och detta är ett korrektiv på yrkandets befogenhet. I de flesta fall komma sannolikt sysslomännen både att framställa yrkandet och verkställa kommunikationen, Hvad åter angår den borgenär, emot hvilken yrkandet framställles, så kan han sitta lugnt och vänta, att han skall få del af ett sådant yrkande, och behöfver icke riskera att han, derigenom att brevet icke kommer fram, skall gå miste om sin rätt.

Jag får således äfven i detta fall yrka afslag å Utskottets Betänkande, men jag anhåller dock, att, om en förändring skall ske, Utskottets förslag måtte bifallas. Mitt egentliga yrkande är således afslag å Utskottets Betänkande i denna punkt.

Herr Wallenberg: Jag ber att få fästa mig vid Herr Gegerfelts bästa alternativ, det vill säga bifall till Utskottets förslag. Jag hemställer till Herrarne, om framställningen om ändring uti ifrågovarande hänseende skett blott för nöjet att få ändra lagen. Detta är visst icke fallet, utan den har föranledts af ett länge känt och erkänt behof, att något måste göras i den syftning, att man ej må onödigtvis slösa med edgången. Som det nu är stäldt, så är det så

godt först som sist att besvärja sin fordran, då man bevakar den å en ort, der man ej är boende, ty äfven om den är så klar, att ingen borde skäligen falla på den idéen att yrka, det den måtte med ed fästas, så kan man icke vara säker, att ej ett sådant yrkande framställes, emedan detta ofta sker endast derföre, att aflägsset boende borgenärer, som icke kunna få kännedom om det gjorda yrkandet, skola underlåta att edgången fullgöra, hvarigenom de, till vinst för öfrige borgenärerne, gå miste om sin rättmätiga fordran. Detta är rätta skälet till allmänhetens klagan öfver det nuvarande stadgandet; och det förslag till stadgandets förändrade lydelse, som Utskottet framställt, är synbarligen bättre, utan att, efter mitt sätt att se, någons rätt derigenom förnärmas.

En lärd ledamot af Lag-Utskottet har yttrat, att det vore så svårt att med kallelse anträffa den, som borde edgång fullgöra, men mig synes, att det är hvarken svårare eller lättare i detta än andra fall. Om man vill uppsäga en borgen, så undgår ej borgensmannen uppsägningen genom att hålla sig undan. Det finnes ett stämningssätt bestående deri, att "stämning fästes å husdörr". Dessutom är intet som hindrar, att i fall det skulle visa sig, att det nu föreslagna stadgandet ej är fullkomligt lämpligt, ändring deraf framdeles kan ske. Nu är hufvudsaken endast den att få principen erkänd.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Ekenman: Äfven jag skulle finna gagneligt, om borgenär, som icke är i tillfälle att personligen eller genom ombud bevaka sin rätt i konkurs, varder underrättad derom, att edgångsyrkande beträffande hans fordran är framställt, men då man velat ålägga honom, som framställt sådant påstående, att derom underrätta den frånvarande borgenären, så har man utgått från den åsigt, att kitsliga och obefogade yrkanden skulle på sådant sätt stäffas. Jag fruktar likväl, att härigenom man skulle vinna en ny tillämpning af det gamla ordspråket, att man utkastar barnet med badvattnet, ty de kostnader, det besvär och obehag, som icke sällan blifva förenade med pligten för den enskilde att bevisligen underrätta annan borgenär om edgångsyrkandet, lära väl i de aldra flesta fall föranleda dertill, att yrkandet uteblifver, äfven om ganska giltiga skäl dertill funnits. Det synes mig deremot, som hade Herr Faxes i reservationen framställda förslag, det underrättelsen skulle genom bref från rättsens ombudsman meddelas honom, som borde edgången aflägga, förtjenat mera afseende. Derigenom hade den likhet i stadganden för likartade fall åstadkommits, som i allmänhet är gagnelig, och jag kan icke inse, hvarföre ej bref om edgångsyrkande skulle med åtminstone samma säkerhet blifva fortskaffade, som kallelsebref om fordrings bevakande. Denna säkerhet är verkligen ej så obetydlig, som man förmenar, ty under min embetsutöfning har aldrig inträffat, att kallelsebref med fullständig adress gått förloradt.

Som likväl nu, då riksdagens slut är för handen, återremiss af Betänkandet skulle vara ändamålslös, nödgas jag yrka afslag derå, under förmenande att vid en kommande riksdag förslag framställes, hvars antagande möta mindre betänkligheter.

Herr Faxe: Jag fruktar, att man i denna sak, för att förekomma yrkanden om edgång, skall befordra godkännande af falska fordringar. Vill man detta senare, bör man antaga Utskottets förslag; det är min tanke. Man säger, att, om det ligger i borgenärernes intresse, att edgång fullgöres, så komma sysslomännen att verkställa kommunikationen. Jag har redan erinrat, att det är lika omöjligt för dem, som för den enskilde borgenären, att göra detta, och Lag-Utskottet har icke föreslagit något, för den händelse borgenären, som skall besvärja sin fordran, ej kan anträffas.

En talare har sagt, att man kunde förfara i detta fall på samma sätt, som då man uppsäger en skuldsedel. Ja! det kan man visserligen göra, men man får följa lagen, som säger, att man ej får spika stämning på svarandens husdörr, med mindre visas kan, att han håller sig undan för att undgå stämning, och det torde icke vara så lätt att åstadkomma bevisning härom.

Vidare säger man, att en kitslig borgenär ej skall afstå från att framställa yrkande om edgång, så snart han ej riskerar något; men om, såsom jag föreslagit, bref skall aflätas till den, som bör edgången fullgöra, så riskerar kan ju alltid, att denne icke blir i okunnighet om det framställda yrkandet.

Deremot tror jag att det ofta kan blifva svårt att få reda på en vandrande smålänning eller en westgöte, som reser land och rike omkring, och om man ej kan med kallelse anträffa den, emot hvilken yrkande om edgång framställts, så blir följden den, att hans fordran, äfven om den är oriktig, — och det händer beklagligtvis att oriktiga fordringar bevakas — måste godkännas.

För min del får jag således fortfarande yrka bifall till hvad jag i min reservation föreslagit, men Utskottets förslag kan jag icke godkänna. Heldre än att det förslaget skulle blifva lag, önskar jag behållande af lagens nuvarande stadganden i detta fall.

Herr Schartau: För såvidt jag rätt uppfattade den nästföregående talaren, tycktes han föreställa sig att edgång skulle vara någonting alldeles betryggande, mot att falska fordringar skulle i konkurser anmälas. För min del har jag icke detta förtroende till edgång, ty jag tror att den, som är nog samvetlös att anmäla en falsk fordran, är ock tillräckligt samvetlös att, om så påfordras, beediga densamma. Jag tror således icke att man på den vägen vinner hvad man åsyftar, och då i öfrigt synes mig att Utskottets förslag innebär en verklig förbättring i de nuvarande förhållandena, vill jag för min del, såsom praktisk man och affärsman, heldre taga hvad som bjudes än att i väntan på något möjligen ännu bättre, förlora allt; och hemställer jag derföre till dem bland Kammarens ledamöter, som ej äro affärsmän, att förena sig med dem för att bereda framgång åt Utskottets förslag.

Herr Almqvist, Ludvig: Till det af Herr Schartau nyss yttrade, ber jag få tillägga, att falska fordringar blifva icke bättre eller mera betalningsgilda derföre att de beedigas, då de i alla fall skola, i händelse jäf emot dem framställas, af domstolen pröfvas, dervid edgång

icke är något bevisningsmedel, emot hvilket motbevisning icke är tillåten. Hvad en värd ledamot af Lag-Utskottet nyss yttrade derom, att den nya konkurslagen hvilade på den grund, att borgenärerne borde sjelfve noga iakttaga och bevaka sin rätt i konkursen vid alla tillfällen, så kan denna grundsats väl vara principiellt riktig, men den vållar vid tillämpningen stora svårigheter, såsom erfarenheten också visat, och det är äfven bra mycket begärtdt, att t. ex. en större af-färsman, som har fordringar i konkurser på flera ställen inom landet, vid hvarje tillfälle skall sjelf vara tillstädes eller hålla ombud. Man bör besinna att han icke kommit in i konkursen genom eget förval-lande, utan deri blifvit intvungen genom en annans bristande för-måga att göra rätt för sig, och då bör man väl söka underlätta så mycket som möjligt för honom att kunna emot den, som inledt honom i detta tvång, göra sin rätt gällande.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Ut-skottets i den förevarande punkten afgifna förslag, dels af Herr Fax e, att Kammaren, med afslag derå, måtte antaga det förslag till tillägg vid 86 § Konkurslagen, som han i sin reservation framställt, och dels slutligen, att Utskottets ifrågavarande förslag skulle afslås.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets merberörda förslag och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervä-gande.

3:dje punkten.

Bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning af Lag-Utskottets den 8 och 10 dennes bordlagda Betänkande N:o 37, i anledning af återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 22, angående föreslagna ändringar i gäl-lande stadganden rörande exsekutionsväsendet; lades Utskottets för-sta anmälan till handlingarne och dess sednare hemstallan bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskot-tets den 8 och 10 dennes bordlagda Utlåtande N:o 38, i anledning af väckta förslag om ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltning-
en af omyndiges egendom.

1:sta punkten.

Herr Almqvist, Ludvig: Jag har icke någonting att invända emot den nu föredragna punkten, utan vill endast fästa Kammarens

uppmärksamhet på densamma innehåll i formelt hänseende. Lag-Utskottet har i denna punkt förordat en förändring i nu gällande stadganden inom denna del af lagstiftningen och föreslagit en hemställan till Kongl. Maj:t om utarbetande af ett förslag i den angifna syftningen. Jag har trott att detta vore ett sätt, som oftare af Lag-Utskottet borde begagnas, icke derföre att jag icke erkänner att Utskottet på ett utmärkt sätt fullgjort sitt arbete, då vi från detsamma emottagit förslag till lagar i fullständig form, utan emedan jag håller före att nu, då enligt Riksdags-ordningens bud, Representationen är samlad hvarje år, och då det visat sig att hvarje riksdag förekomma motioner om lagförändringar till ett stort antal, hvaraf det öfvervägande flertalet icke innehålla några bestämdt formulerade förslag, utan endast uttrycka i hvad syftning motionären önskar en förändring, det kommer att blifva ett alltför stort och svårt arbete för Lag-Utskottet, att utarbeta fullständiga lagförslag. Jag tror att med det anslag, stort 20,000 R:dr, som Riksdagen äfven för nästkommande år beviljat för den komité, som är nedsatt för omarbetning af Utsöknings-balken, kunde, derest det finge fortfarande utgå, beredas tillgång till att skapa en sådan institution, som jag vill kalla en permanent lagkommission, hvilken alltid skulle vara att tillgå för utarbetande af förslag till nya lagar. Det har, såsom vi alla känna, ofta händt, att lagförslag, som från Riksdagen framkommit till Kongl. Maj:t, måst förkastas, på grund af en ringa anmärkning, som lätt kunnat undanrödjas, och äfven har det inträffat att lagförslag blifvit antagna, oaktadt de innehållit en origtighet eller någonting som kunnat vara bättre.

Jag anser derföre att, om man etablerade en sundare princip, om man i allmänhet bestämde sig för att Lag-Utskottet endast yttrade sig om till detsamma remitterade lagförslags antaglighet i principiellt hänseende, men öfverlemnade till Kongl. Maj:t att i enlighet med de af Riksdagen gillade grunderna utarbeta detaljerna så snart de till sin grund blifvit af Utskottet gillade. Jag har endast velat yttra min tanke härom, emedan det alltid varit ett af mina önskningsmål, att inom Justitie-departementet skulle finnas en ständig lagkommission, som kunde anlitas med utarbetande af lagförslag, icke allenast på ci-villagens, utan äfven på det administrativa området.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utskottets hemställan bifölls.

2:dra punkten.

Bifölls.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 8 och 10 dennes bordlagda Utlåtande N:o 39, i anledning af väckt förslag om tillägg till 15 kap. 2 § Rättegångs-balken, i fråga om fullmäktigskap.

Herr Fröman: Jag får på förhand anhålla om ursäkt, derföre att jag i denna fråga uttalar mig vidlyftigare, än som möjligen kunde anses behöfligt, men jag är dertill särskildt uppkallad af åtskilliga till mig i ämnet inkomna skrifter, i hvilka vidlyftigt ordas om ett advokatstånds förträfflighet och nytta för medborgare i allmänhet, för rättskipningens och rättsvetenskapens utbildning, och såsom en kontrollant på lagskipningens och administrationens verksamhet. På detta allt hafva följt några postulater, hvilka hafva ett omisskänneligt tycke af dem, som framställas i motionen, hvilken föranledt Lag-Utskottets nu föredragna Utlåtande. Dessa postulater hafva varit ungefärligen sålunda uppställda:

1:o att man skulle återgå till och strängt tillämpa 1734 års lag, som i 15 kap. 2 § Rättegångs-balken stadgar: "de som för andra måga tala och svara, skola vara *oberyktade, ärlige, redelige och förståndige* män; ej bör någor allmänliga dertill brukas, som af Rätten, der saken drifves, icke godkänd är eller lof dertill fått";

2:o att de, som fått rättens tillstånd att allmänligen föra andras talan, borde vid hvarje rätt hafva en särskild plats sig anvisad, helst såsom utrikes, emellan rätten och allmänheten, så att saksföraren undginge obehaget att nödgas förblanda sig med en allmänhet, som stundom kunde vara af en ganska tvetydig sort;

3:o att i hufvudstaden och de öfriga större städerna i riket saksförarekallet icke skulle uppdragas åt andra än dem, som aflagt juridisk examen, eller dem, som, utan sådan, utmärkt sig för skicklighet och förstånd att detta kall fullgöra;

4:o att en person borde utses, särskildt för Stockholm och särskildt för hvarje län, hvilken förde en lista öfver alla dem, inom hans distrikt, som fått vederbörligt tillstånd att utöfva saksförarekallet och som öfver dem hade en disciplinär uppsigt, samt att den, som erhåller detta uppdrag i hufvudstaden, skulle hafva åliggande att vissa gånger om året hålla offentlig föreläsning öfver något juridiskt ämne af vigt, (denna befattning tillänmas Riksdagens Justitie-ombudsman) samt slutligen

5:o att äfven saksförare, såsom i andra civiliserade länder, skulle ega tur och befodringsrätt (till hvad nämnes ej, men tvifvelsutan menas domare- och andra dylika embeten) efter sin förtjenst och skicklighet samt ådagalagda uppförande.

Då jag emellertid ansåg dessa speciela förslag, utom hvad i lagen redan är stadgadt, dels alltför obetydliga t. ex. det att skaffa särskild sittplats i rätterna för advokater, helst sådan säkerligen nu står till buds åt hvar och en anständig och hyfsad saksförare; dels opraktiska, såsom att en person skulle utöfva disciplinär myndighet öfver en sådan samling, som t. ex. alla i hufvudstaden uppträdande så kallade advokater, och tillika hafva skyldighet att hålla juridiska föreläsningar, helst om detta allt skulle förenas med Justitie-ombudsmannens befattning; dels slutligen alltför lösligt framkastade, såsom frågan om kompetensvilkoren för advokater och deras befodringsrätt, fäste jag mig endast vid föremålet för sjelfva inledningen till dessa skrifter, eller frågan om inrättande af ett advokatstånd. Derom yttrade jag mig i den till 1868 års Riksdag afgifna embetsberättel-

sen och sökte visa, huruledes ur sjelfva utvecklingen af vår lagstiftning lät sig förklarar, att ett advokatstånd icke hos oss liksom i andra länder, uppstått af sig sjelft, förnämligast derföre, att hvar och en här utförde sina juridiska angelägenheter sjelf eller genom ombud, icke advokat i egentlig mening; huruledes det vore omöjligt att inrätta ett advokatstånd i ordets mest vidsträckta bemärkelse, för såvidt man icke vill stadga en exklusiv rätt för dessa advokater att utföra alla rättegångar, och med ett sådant stadgande trodde jag att största delen af vårt lands befolkning icke skulle blifva belåten, helst de som hittills varit vane och duglige att sjelfva utföra sin talan och bevaka sina angelägenheter vid domstolarne; samt huruledes *inrättandet* af ett sådant stånd, för att möjliggöra tillgång till advokater vid hvarje domstol uti vårt glest befolkade och fattiga land och för att bereda tillräcklig utkomst för dessa advokater, så att nitiske och skicklige personer egnade sig åt yrket, nödvändigt förutsatte en viss taxa med bestämdt pris för hvarje deras förrättning, hvilket åter af ofvannämnda skäl skulle betraktas, som en ny och onödig beskattning.

Jag yttrade slutligen, hvad beträffade det inflytande på lagskipningen, på domaremagtens åtgärder och på annan embetsmannaverksamhet, som ett advokatstånd skulle kunna utöfva, att detta skulle blifva nyttigt och önskvärdt, *endast* under den förutsättning att medlemmarne af detta stånd egde insigter, rättskänsla och samvetsgrannhet i lika om ej högre mått, än som nu finnes hos våra domare och embetsmän.

För dessa mina åsichter har jag blifvit offentligen och skarpt klandrad samt stämplad såsom fiende till ett advokatstånd och advokater, och såsom sakförare för "byråkratien", hvilken naturligtvis skulle frukta den kontroll å domare och öfrige embetsmän, som inrättandet af ett advokatstånd skulle medföra. Dessa beskyllningar kan jag likväl icke finna annat än orättvisa. Jag har icke sagt något annat än att advokatståndet, liksom andra menkliga inrättningar, har både sina fördelar och sina olägenheter, att man icke kan ernå de förra utan att vidkännas de senare, att fördelarne måste köpas med uppoffringar. Men det är långtifrån mig, att jag skulle sätta min emot att här i landet uppstode ett aktningsbjudande advokatstånd, och att dess medlemmar skulle sprida sig öfver hela landet, till obestridlig nytta för landets innebyggare, hvilka kunde af dessa erhålla ofta nödigt biträde vid domstolarne, men, hvad som skulle vara kanske ännu viktigare, råd och hjälp vid rättshandlingars uppsättande och andra förrättningar utom domstolarne, och denna min mening delas — derom gör jag mig fullt förvissad — af alla redbara domare och embetsmän. Jag är likaledes öfvertygad, att ett *sådant* stånd skulle i en icke oväsentlig mån bidraga till lagskipningens ordnande och kontrollerande, till densammes jemte rättsvetenskapens och lagstiftningens utbildning, men inrättandet af ett sådant stånd, mäktigt af så välgörande inflytande, fordrar, såsom jag redan sagt, ej ringa uppoffringar, och till dessa fruktar jag att vårt land, åtminstone för det närvarande, icke är benäget. Men då man från dessa betraktelser vänder sig till det lagförslag, Utskottet har framlagt, måste man med ens låta

fara alla tankar på ett advokatstånd, alla de anspråk, man har på ett sådant, och på de verkningar i ett och annat hänseende, som af dess införande kunde vara att förvänta. Utskottet talar blott om fullmäktige, hvilkas verksamhet i de aldraflest fall, åtminstone i begynnelsen, icke skulle komma att höja sig öfver kommissionärens, som vid domstolarne inlemnar handlingar, uttager och öfverskickar till hufvudmannen protokoll, domar och utslag. Men ett försök i den angifna riktningen må gerna göras. Det skulle kunna hända, att ur denna inrättning framdeles ett advokatstånd småningom uppväxte af sig sjelf. Endast så tror jag, att ett dylikt stånd låter sig bildas.

Jag vill likväl nämna, hvad säkerligen icke varit obekant för Lag-Utskottet, att redan vid 1860 års riksdag Rikets Ständer för sin del antogo ett förslag, nära nog af alldeles samma innehåll, som det ifrågavarande, men hvilket af Kongl. Maj:t icke gillades, hufvudsakligen på grund af de anmärkningar Högsta Domstolen deremot framställde, bestående hufvudsakligen deri, att domstolen ansåge det stora antal domstolar, som finnas i vårt land, förorsaka svårighet att få skickliga advokatämnen, äfvensom för dessa att på en sådan verksamhet kunde vinna sin bergning, hvaraf fara kunde uppstå, att de mindre samvetsgrannt skulle sköta sitt kall. Det vore ock obestämdt, om de skulle anses såsom tjänstemän eller icke. I förra fallet hade föreskrifter om deras skyldigheter och rättigheter bort lemnas, i senare fallet syntes de vara öfverflödiga, i betraktande af stadgandet i 15 kap. 2 § Rättegångs-balken. Då emellertid behovet af dylika fullmäktige visat sig fortfara och tilltaga tror jag, såsom redan nämnt är, att ett försök, i den syftning som Utskottet föreslagit, bör göras, ehuru jag befarar att detta kan på sina ställen medföra bekymmer för domstolarne vid utnämningen af dessa fullmäktige. Jag föreställer mig nemligen, att på en del ställen mängden af berättigade och på andra ett flertal oberättigade, utan någon berättigad sökande, skall göra valet svårt.

Det hade dock varit önskvärdt att i sammanhang med den underdåniga hemställan till Kongl. Maj:t, som Utskottet föreslagit, äfven behovet af en instruktion för desse fullmäktige, äfvensom af en taxa å deras förrättningar, blifvit framhållet. Men då någon tids erfarenhet torde behöfva tagas till ledning för denna institutions vidare utbildning, skola nyss yttrade betänkligheter icke hindra mig att rösta bifall till Lag-Utskottets förevarande förslag.

Herr Hasselrot: Jag har ingenting emot det nu framställda förslaget och vill således dertill yrka bifall, ehuru jag inser att det på många ställen blir hardt nära omöjligt att till detta uppdrag få passande personer. Jag tillåter mig endast uttala den åsigten, att jag tror knappast något land i verlden vara så lyckligt lottadt i afseende på rättsförhållandena som vårt, der den fattigaste bonde kan sjelf utan advokat utföra sin sak; och min öfvertygelse är att, äfven när domaren har tvänne okunniga bönder inför sig såsom parter, blir tvistemålet dock väl utredt, om domaren blott besitter erforderlig duglighet och erfarenhet. Det skulle emellertid glädja mig om någonting med den föreslagna förändringen kunde vinnas och jag vill således icke motsätta mig densamma.

Herr Almqvist, Ludvig: Jag förmodar att Lag-Utskottets mening med förslaget varit att de personer, som af domstolarne bemyndigades att såsom sakkörare tillhandagå parter, äfven sedan de blifvit bemyndigade, skulle vara *skyldiga* att biträda parter, då de derom anmodades, och i sådant fall hade jag trott, att ett förtydligande i den syftningen möjligen behöfde införas i Utskottet förslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: För min del synes det mig visserligen vara en välvillig afsigt, som ligger till grund för detta förslag, men jag befarar att de frukter, som allmänheten skulle komma att deraf hemta, ingalunda skulle blifva så söta som man föreställt sig, utan tvärtom ganska sura. Man vet att det på landet icke är godt om personer, som kunna vara lämplige att användas såsom sakkörare, och om vi nu få en författning, som stadgar att hvarje domstol nödvändigt bör utse åtminstone två fullmäktige, så fruktar jag att dessa platser ofta måste besättas med afsigkomna personer, som misslyckats på andra lefnadsbanor. Det torde emellertid vara föga lämpligt att åt sådana personer uppdraga ett offentligt bemyndigande såsom sakkörare och på grund deraf kanske till och med insätta deras namn i statskalendern. Jag anhåller sålunda om afslag å Utskottets hemställan.

Herr von Gegerfelt: Det ifrågavarande förslaget afser att afhjelpa en svår och allmänt erkänd brist, nemligen att personer, som skola föra rättegångstalan vid en aflägsen domstol, icke veta till hvem de kunna hänvända sig med uppdrag att utföra deras talan. Vid hvarje domstol finnes det visserligen personer, som åtaga sig rättegångsuppdrag, men deras namn och adresser äro icke af allmänheten kända. Det är med anledning häraf, som Utskottet ansett att, om hvarje domstol lemnade sitt bemyndigande till de bästa personer, som funnes att på stället tillgå och om dessa personers namn derefter offentliggjordes, så skulle detta kunna bereda allmänheten ett stort gagn. I det förra förslaget, som af Högsta Domstolen underkändes, begagnades ordet "förordnande" i stället för "bemyndigande"; men då dessa personer ingalunda skola anses såsom tjänstemän, utan endast böra vara till hands för att emottaga rättegångsuppdrag, så har Utskottet ansett att man icke kan ålägga dem någon ovilkorlig skyldighet att utföra alla uppdrag, som kunna dem anförtros, ty de böra tvifvelsutan sjelfva ega rätt att i hvarje särskildt fall pröfva huruvida de vilja åtaga sig uppdraget.

En föregående talare anmärkte att det är en fördel för parterna att de sjelfva få utföra sina rättegångar. Med anledning häraf vill jag erinra att det icke är meningen att inskränka parternas rätt i detta afseende; men för den, som bor på en aflägsen ort och sålunda har svårt att personligen inställa sig vid domstolen, torde det vara godt att i en offentlig handling kunna få reda på till hvem han kan vända sig med uppdrag att utföra hans talan. Jag får för min del tillstyrka bifall till förslaget.

Herr

Herr Wallenberg: Jag tror för min del att det skulle vara ganska helsosamt, om man äfven inom vårt land kunde förbereda uppkomsten af ett advokatstånd, så att saksförarens kall kunde komma att betraktas såsom en utmärkelse, i stället för att det nu tyvärr betraktas snarare såsom motsatsen. I brödrariket Norge anser man advokatståndet vara mycket nyttigt och utöfva ett välgörande inflytande, äfven på domstolarne. En föregående talare har visserligen yttrat det mest obegränsade förtroende till vår lagskipning och jag finner ej underligt att *han* hyser ett sådant förtroende; men ett faktum är emellertid att vår lagskipning är ganska långsam och äfven att man ofta får motsatta domar i fullkomligt likartade frågor. Jag tror sålunda att ett advokatstånd skulle äfven här i landet kunna verka gagneligt genom det inflytande detsamma skulle komma att utöfva på lagskipningen; och får jag af detta skäl yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Faxé: En föregående ärad talare yttrade, att det vore att befara att de nu föreslagna saksförareplatserna skulle komma att till större delen beklädas med afsigkomna personer. Man bör väl emellertid kunna förutsätta så mycket rättskänsla hos vår domarekorps, att man icke behöfver frukta att det ifrågavarande bemyndigandet skulle lemnas åt personer, som vore oskiacklige eller ovärdige att föra andras talan. Det är för närvarande för tvistande parten förenadt med ganska stora svårigheter att finna personer, som kunna åtaga sig att utföra deras talan. I synnerhet är denna olägenhet kännbar då det gäller konkursmål, ty det är ofta svårt för en fordringsägare att finna någon lämplig person, som kan vid en aflägsen domstol bevaka hans fordringsanspråk. Denna svårighet skulle undanrödjas genom den nu föreslagna åtgärden och då denna åtgärd ej kan medföra den ringaste våda, så ser jag icke hvarföre man skall tveka att bifalla densamma.

Grefve Mörner, C. G.: Jag får erinra att enligt Utskottets förslag skulle det vara hvarje domstols ovilkorliga åliggande att utse åtminstone två personer att såsom fullmäktige tillhandagå parter, som anlita dem. Domstolen kan emellertid i detta afseende icke tvinga någon att mot sin egen vilja emottaga ett sådant bemyndigande, och då tillgången på personer, som vilja åtaga sig detta föga lönande uppdrag måhända blir ringa, så måste domstolen nöja sig med att bemyndiga de personer, som finnas att tillgå, äfven om desse icke äro lämplige. Jag finner för öfrigt ytterligare ett stöd för denna min åsigt deruti, att en föregående Riksdag ingick till Kongl. Maj:t med ett förslag, som var alldeles lika med det nu föreliggande, med undantag endast deraf att man användt ordet "förordnande" i stället för "bemyndigande"; men detta förslag blef af Högsta Domstolen afstyrkt, hufvudsakligen af det skäl, som jag nu anfört, eller att man befara de att det på landet icke skulle finnas erforderlig tillgång på lämpliga personer. Jag vidhåller mitt yrkande om afslag.

Herr Ekenman: För min del önskar jag att äfven med min röst bidra till framgången af det förslag, som Lag-Utskottet afgifvit i denna fråga. Jag tror nemligen att det är i högsta måtto af behovet påkalladt, att en institution, sådan som den nu föreslagna, må komma till stånd — man må nu gifva den hvad benämning som helst. Vi veta alla att det för personer, som hafva att i aflägsna landsorter iakttaga legala bevakningsformer eller föra talan i rättgångar, kan åstadkomma stora olägenheter att de ej veta till hvem de skola anförtro ombesörjandet af dylika uppdrag. För min del brukar jag visserligen, då personer vända sig till mig med uppdrag om rättsbevakning inom min domsaga, ombesörja att deras uppdrag blifva utförda, men jag vet ej om alla domare göra på samma sätt, och detta kan i alla händelser icke åläggas dem såsom en skyldighet.

Hvad beträffar svårigheten att finna personer, som kunna vara lämplige att erhålla det nu ifrågavarande bemyndigandet, så tror jag att sådane personer redan finnas vid de flesta domstolar, och om de icke förut finnas, så uteblir naturligtvis bemyndigandet, ty jag kan icke föreställa mig, att domstolen *måste* anskaffa några dylika sakförare. Finnas åter personer, som dertill kunna ifrågakomma, så utväljer domstolen naturligtvis dem, som finnas bäst qualificerade. Jag anhåller sålunda om bifall till den föreslagna åtgärden, hvilken jag anser kunna blifva början till åstadkommande af en institution, som enligt hvad jag tror de flesta domare anse vara af behovet påkallad.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utlåtandet och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utlåtandet och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve Mörner begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets Utlåtande N:o 39, i anledning af väckt förslag om tillägg till 15 Kap. 2 § Rättegångsbalken, i fråga om fullmäktigskap, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammarerna detta Utlåtande.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 43;

Nej — 11.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 8 och 10 dennes bordlagda Utlåtande N:o 40, i anledning af väckta motioner om ändring i Kongl. Förordningen den 8 Februari 1681, rörande klockares aflöning.

Herr von Gegerfelt: Min vid detta Betänkande fogade reservation föranleddes deraf att jag ansåg att genom det nu afgifna förslaget frågan icke fått en nöjaktig lösning eller ens blifvit införd på vägen till en sådan lösning. Motionärerne hafva afsett att undanrödja två missförhållanden, hvaraf det ena består deruti att klockarelönen utgår lika af hvarje bonde, det vill säga att den större hemmanssegaren icke betalar mera än den mindre. Det andra missförhållandet är att till följd af hemmansklyfningarne synnerligast i Norrland, klockarelönerne på vissa ställen kommit att uppgå till alltför höga belopp. Utskottets förslag att konventioner skola åvägbringas i öfverensstämmelse med Kongl. Förordningen den 3 April 1816 angående presträttigheter afhjelper dock ingendera af dessa missförhållanden, ty enligt berörda förordning skulle konventionerna komma att grundas på de redan gällande rättigheterna för klockarne. Det förefaller dessutom litet underligt att, sedan en förordning blifvit upphäfd, emedan den icke ansågs verka till uppnående af det dermed åsyftade målet, den då ånyo skall upplifvas och tillämpas i ett fall der den aldrig förut varit gällande. För mig synes det att församlingarne sjelfva borde få bestämma sina klockares aflöning. Om äfven presterskapets privilegier lägga hinder i vägen för en sådan anordning, så är det icke omöjligt att få detta hinder i laga ordning undanröjdt; ty om man än anser att presternas löner böra garanteras genom privilegier, så kan väl ett sådant skäl icke gälla i afseende på klockarnes. Vid sådant förhållande och då frågan vid denna riksdag icke lär kunna erhålla någon lycklig lösning, men det deremot är ganska sannolikt att den skall återkomma vid nästa riksdag, så anser jag det lämpligaste vara, att Kammaren nu afslår Utskottets förslag, hvarom jag för min del anhåller.

Friherre Sprengtporten: Den siste talaren har så fullständigt utredt denna fråga, just ur den synpunkt ur hvilken äfven jag betraktar henne, att jag har föga att tillägga då jag nu förenar mig med honom i yrkandet om afslag å Betänkandet. Jag tror nemligen att det ej är för mycket begärdt att kommunerna skola få sjelfva bestämma öfver aflöningsvilkoren, helst då det gäller en så underordnad befattning som den nu ifrågavarande. Klockaren har nemligen föga annat att göra, än att hålla vakt öfver kyrkan och bära kyrkliga handlingar till presterskapet. Under sådana förhållanden kan jag omöjligen anse det vara med billighet öfverensstämmande att icke församlingarne sjelfva skola ega att bestämma klockarelönen. Det sätt, på hvilket en förändring i detta syfte kan åstadkommas, har den siste talaren antydt och jag kan sålunda inskränka mig till att instämma med honom i yrkandet om afslag å det nu föreliggande förslaget.

Herr Faxé: Det är alldeles obestriddigt att nu gällande för-

fattning stadgar vissa lönerättigheter för klockaren, t. ex. bland annat att han skall åtnjuta 3 kappar säd af hvarje hemmansdel inom församlingen. Detta kunde vara billigt, så länge hemmanen ej voro så sönderklufna, som de sedermera blifvit. Men då ett hemman delas först i fyra delar och sedan hvarje sådan del måhända ytterligare sönderstyckas i fyra delar, så får klockaren 48 kappar säd i stället för 3 och detta är ju orimligt. Det hjälper ej att säga att detta får bero på öfverenskommelse inom hvarje särskild församling, ty klockarne lära ej vilja efterskänka sin författningensliga rätt. Icke heller kan klockarelönens bestämmande blifva föremål för kyrkostämmas beslut, så länge nyssnämnda författning är oförändrad. Det är på grund af dessa förhållanden som Utskottet, med afseende å hvad motionären anført, trots det vara en möjlighet att Kongl. Maj:t skulle kunna bereda utväg till en allmän öfverenskommelse angående klockarelönerättigheternas omreglering. Detta är hvad som åsyftats med Utskottets förslag, och jag tror att en sådan öfverenskommelse ej skall vara omöjlig att åstadkomma. Dess åvägbringande bör dessutom kunna underlättas deraf att, sedan lönekonventioner med presterskapet skett, så har det missförhållande uppstått, att klockarne icke längre kunna såsom förut utfå sina sportler i viss proportion till prestens, eftersom den senares hela aflöning numera utgår i en bestämd summa och häröfver klagas nu från flera håll. För min del får jag anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utlåtandet och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets nedannämnda Memorial:

N:o 96, med förslag till stadganden i det nya reglementet för Riksgälds-kontoret, angående de under innevarande riksdag på nämnda Kontor anvisade statsutgifter;

N:o 97, med förslag till de sista afdelningarne i Riksgälds-kontorets reglemente;

N:o 98, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets Memorial N:o 90, angående afskrifning af de i Riksgälds-kontorets räkenskaper bland Kontorets skulder bokförda så kallade ekeskogsmöden;

N:o 99, angående den under innevarande riksdag verkställda statsregleringen samt anskaffande af de för Riksgälds-kontorets utgifter erforderliga medel;

Banko-Utskottets Memorial N:o 16, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Utskottets Betänkande N:o 12, om låne- och kreditvörelsen; samt

Riksdagens Kansli-deputerades Memorial N:o 3, angående riksdagshandlingar, som före riksdagens slut icke hunnit tryckas eller till expedition befordras; och

Utlåtande N:o 4, i anledning af en inom Andra Kammaren väckt motion, angående åtgärder för de efter riksdagens slut utkommande riksdagshandlingars kostnadsfria öfversändande till Kammarens ledamöter.

Herr vice Talmannen: Jag får vördsamt hemställa, att Stats-Utskottets nu första gången bordlagda Memorial N:o 98, angående Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å samma Utskotts Betänkande N:o 90, äfvensom Banko-Utskottets jemväl nu första gången bordlagda Memorial N:o 16, med voteringsproposition angående Banko-Utskottets Betänkande N:o 12, måtte sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum och att derefter måtte uppföras öfriga nu för första gången bordlagda Betänkanden.

Detta förslag bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. 8 e. m.

In fidem
O. Brakel.
